

Резюме на Програмата за развитие на човешките ресурси за периода 2021-2027

Настоящото резюме е подготвено от екипа на НСОРБ, на база одобрената на 2 август 2022 г. от службите на Европейската комисия Програма „Развитие на човешките ресурси“ /ПРЧР/ за програмен период 2021-2027.

Програмна стратегия:

Програмата се финансира от Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и е ориентирана към постигането на цел на политиката (ЦП) 4 „По-социална Европа - изпълнение на Европейския стълб на социалните права“.

Програмата предвижда мерки за подкрепа на пазара на труда, включително по отношение на младежката заетост, социалното включване и равните възможности, както и социалните иновации и социалното експериментирание.

В сферата на пазара на труда, ПРЧР ще ориентира мерките си в подкрепа в следните направления:

- допълнително подобряване на планирането на активните политики на пазара на труда и участието в тях с акцент върху индивидуализираната и интегрирана подкрепа, вкл. за икономически неактивните лица;
- подпомагане на целенасочените възможности за повишаване на квалификацията и преквалификация, за стаж и чиракуване;
- приключване на модернизирания на Агенцията по заетостта и осигуряване на адекватно прогнозиране на бъдещите нужди на пазара на труда;
- разработване на политики и действия за подкрепа на вътрешната трудова мобилност, самостоятелната заетост и социалното предприемачество;
- насърчаване на по-дългия активен живот и на професионалното ориентиране през целия живот.

По социалното включване и равните възможности, е предвидена подкрепа, за:

- разработване на мерки за активно приобщаване с цел подобряване на пригодността за заетост на уязвимите групи чрез интегрирана подкрепа;

- подобряване на достъпа на уязвимите групи, включително на ромите, до специализирани и общодостъпни услуги за подкрепа за активно приобщаване и разработване на мерки за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията при жилищното настаняване;
- подобряване на качеството и наличието на интегрирани социални услуги чрез оценка на индивидуалните нужди;
- подпомагане на деинституционализацията на деца и пълнолетни лица и осигуряване на услуги, предоставяни в общността, дългосрочни услуги за грижи по домовете, включително съответната инфраструктура и оборудване;
- увеличаване на достъпа до здравни услуги, по-специално до първични здравни грижи, включително чрез инфраструктура и цифрови решения в областта на здравето; разработване на мерки за подобряване на здравето и здравна профилактика за уязвимите групи; подпомагане на преквалификацията и повишаването на квалификацията на социалните и здравните работници, както и териториалната им мобилност.

В следните направления, ще се насърчават социални иновации и социално експериментирание:

- социални иновации на пазара на труда;
- социални иновации в сферата на социалното включване и борбата срещу бедността.

Програмата има 4 основни приоритета, както и такъв за техническа помощ, както следва:

- ✚ Приоритет 1 „Насърчаване на заетостта и развитието на умения“;
- ✚ Приоритет 2 „Социално включване и равни възможности“;
- ✚ Приоритет 3 „Насърчаване на младежката заетост“ ;
- ✚ Приоритет 4 „Социални иновации“;
- ✚ Приоритет „Техническа помощ“.

Програмата ще подкрепи Интегрираните териториални инвестиции (ИТИ) и Воденото от общностите местно развитие (ВОМР) - подходи „отдолу-нагоре“.

Мерките през ИТИ следва да са в съответствие с предварително идентифицирани цели в интегрирани териториални стратегии на регионите от ниво 2.

ВОМР - на териториален принцип на подрегионално ниво с обхват на населението между 10 000 и 150 000 жители в изпълнение на Стратегии за местно развитие на местни инициативни групи (МИГ).

Приоритети

Приоритет 1 „Насърчаване на заетостта и развитието на умения“:

Действия за подкрепа в рамките на 5 специфични цели (СЦ), както следва:

СЦ 1: Подобряване на достъпа до трудова заетост и мерки за активизиране за всички лица, търсещи работа, и най-вече за младите хора, по-специално чрез изпълнението на гаранцията за младежта, за дългосрочно безработните и групите в неравностойно положение на пазара на труда и за неактивните лица, както и чрез насърчаване на самостоятелната заетост и социалната икономика:

Подкрепа за активни мерки за достъп до пазара на труда, вкл. чрез съвместни действия на социалните партньори и/или организациите на гражданското общество в следните примерни дейности/направления:

Активни мерки на пазара на труда, вкл. активизиране:

1. Идентифициране, активизиране, оценка на способностите и стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, регистрация в ДБТ.
2. Включване на безработни в стажуване и чиракуване, обучение чрез работа, субсидирана заетост, включително за първа работа, с цел устойчива интеграция на пазара на труда.
3. Подкрепа за предоставяне на услугата „Менторство“ чрез включване на действия по „джоб карвинг“ за групи в неравностойно положение, усилване ролята на работодателя, наставник и обучител на работното място.
4. Въвеждане на иновативни, нови подходи и методи за професионално ориентиране, трудово консултиране и професионално ориентиране, профилиране, активизиране на потенциала на работната сила, персонализирани услуги.
5. Пакет от мерки насочени към дългосрочно безработни лица за преодоляване на липсата на квалификация, образование, навици, мотивация и работа, в т.ч. мотивиране, обучение за придобиване на умения за учене, професионално ориентиране, професионално обучение, ключова компетентност, чиракуване, др.
6. Стимулиране на работодателите за разкриване на работни места на първичния пазар и предоставяне на субсидии за насърчаване и включване в заетост на целеви групи, с особен акцент към тези, които се намират в неравностойно положение на пазара на труда, в т.ч. лица с увреждания със специфични потребности, вкл. чрез финансиране на менторство и наставничество.

Обучения за подобряване на достъпа до пазара на труда:

1. Предоставяне на обучения вкл. интегрирани пакети за обучения на лицата от целевите групи, за придобиване на професионална квалификация/преквалификация, включващи, професионални умения, ключови компетентности, дигитална компетентност и умения

функционална грамотност, др. съобразени с индивидуалните характеристики на лицата от целевите групи и съобразени с потребностите на работодателите от квалифициран работна сила.

2. Обучения за придобиване на базови умения по различни професии, които не са обвързани с придобиване на квалификация, с цел включване на пазара на труда на лица с начално или без образование и с ниска грамотност;

3. Обучения за придобиване и развитие на умения и компетентности, необходими във връзка с бъдещето на труда (тип „soft skills“) – организационни умения, вкл. работа в екип, дигитални умения, STEM, преносими умения, разрешаване на проблеми, умения за учене, управление на времето и др.

4. Валидиране на умения, придобити по неформален и информален начин извън сферата на формалното образование и във връзка с придобиването на професионална квалификация.

5. Дейности в подкрепа на по-възрастните неактивни и безработни лица, за адаптиране към промените, чрез преквалификация, придобиване на нови умения и предоставяне на нови възможности за заетост.

Насърчаване и подкрепа за трудовата мобилност:

1. Осигуряване на „пакети“, стимули и мерки за мобилност на лица, вкл. лица от чужбина, с цел включването им в пазара на труда в страната, в т.ч. възможност за развитие на предприемаческа дейност за лица в малките населени места, според профила на лицето.

2. Съпътстващи мерки за трудова мобилност, в т.ч. осигуряване на целевите групи и работодателите на допълваща подкрепа за транспортиране в населени места, в които липсва ежедневен обществен транспорт с цел преодоляване на географските пречки за развитието на пазара на труда.

Подкрепа за предприемачество и социална икономика:

1. Подкрепа за самостоятелна заетост, вкл. в областта на социалната икономика:

a. мерки за стимулиране на предприемачеството на желаещи да стартират стопанска дейност, развитие и преценка на бизнес идеи, обучения, вкл. за предприемачески умения, подкрепа за регистрация на бизнес дейности и др.;

b. мерки за развитие на умения в областта на социалното предприемачество;

c. мерки за подкрепа и развитие на начинаещи предприемачи, вкл. в сферата на социалното предприемачество;

d. достъп до финансиране за стартиращи предприемачи;

e. специфична подкрепа за самостоятелна заетост на младежи и други групи в неравностойно положение на пазара на труда;

f. подкрепа за социално предприемачество.

2. Дейности за подкрепа за развитието на социални предприятия на местно ниво за създаване на устойчиви работни места за лица от уязвимите групи, с акцент върху жените, хора с намалена работоспособност и продължително безработни.
3. Подкрепа за развитие на умения, вкл. и на дигитални умения на заетите в социалните предприятия.
4. Създаване на партньорства и мрежи, кълстери в социалната икономика.
5. Подкрепа за провеждане на обучения на заетите в социалните предприятия; валидиране на придобитите умения на работното място в социалното предприятие с цел интегриране на пазара на труда.
6. Стимулиране формите на сътрудничество между социалните предприятия за споделено производство и разпространение на продукти. Подкрепа на дейности за повишаване информираността, разпознаваемостта на продуктите на социални предприятия на пазара.

Целеви групи:

- безработни, вкл. продължително безработни;
- неактивни лица;
- лица в неравностойно положение, хора с увреждания, лица с основно и по-ниско образование и/или без квалификация;
- мигранти;
- желаещи да стартират стопанска дейност, вкл. субекти на социалната и солидарна икономика;
- търсещи работа лица, вкл. в социалната сфера;
- лица, заети в социални предприятия/ организации, субекти на социалната и солидарна икономика.

Териториални инструменти:

По тази специфична цел ПРЧР може да подкрепи мерки за ИТИ и ВОМР, насочени към:

- Активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни лица, в т.ч. продължително безработните;
- Подобряване конкурентоспособността на уязвимите групи на пазара на труда чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката;
- Целенасочена подкрепа за осигуряване на заетост, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, обучение на работното място;
- Подкрепа за развитие на предприятията от социалната икономика с цел създаване на условия за устойчива заетост на силно уязвими групи и изпълнение на социално-значими дейности.

Бюджет: 341 758 175 евро (евродял)

СЦ 2 : Модернизиране на институциите и службите, занимаващи се с пазара на труда, с цел оценяване и предвиждане на потребностите от умения и осигуряване на своевременна и съобразена с нуждите помощ, а така също и подпомагане на съответствието между търсенето и предлагането на пазара на труда, на преходите и на мобилността:

По тази специфична цел ще се реализират следните примерни дейности:

Подпомагане на реформата в службите по заетостта и подобряване качеството на предоставяните услуги:

1. Повишаване на качеството на предоставяните услуги от институциите/службите в сферата на пазара на труда.
2. Повишаване на капацитета и експертизата на служителите, работещи в службите на пазара на труда, в т.ч. работещи с уязвими групи на пазара на труда, включително чрез придобиване и доразвиване на меки умения.
3. Прилагане на нови подходи и методи за професионално ориентиране на възрастни търсещи работа, чрез апробиране на нови и модернизиране на съществуващите услуги на центрове „Работа“, разширяване на обхвата на кариерните центрове.
4. Подобряване и адаптиране към промените чрез въвеждане на нови или актуализиране на съществуващи процеси и модели на планиране, изпълнение, мониторинг, оценка и контрол на политики и услуги в институциите в сферата на пазара на труда.
5. Подобряване дизайна на услугите с акцент върху индивидуализирана и интегрирана подкрепа, отговарящи и насочени към нуждите на целевите групи, с особен акцент към уязвимите групи на пазара на труда.
6. Осигуряване на адекватно прогнозиране на потребностите на участниците на пазара на труда и предоставянето на услуги за тях и по-активно въвличане и участие на работодателите в различните процеси.
7. Провеждане на специализирани изследвания, проучвания, анализи и прогнози, като напр. наличие на съответствие между търсенето и предлагането на работна сила, вкл. в регионите с най-висока безработица, определяне на проблемите и търсене на решения за преодоляване на регионалния дисбаланс, сектори с недостиг на работна сила, др. Подкрепа за мерки, насочени към насърчаване на подкрепа за местни политики и местно развитие на пазара на труда.
8. Обмен на данни и координация между МОН и АЗ по отношение на учащите, завършващи 10 клас, 12 клас, както и завършващите университетите, в контекста на интеграцията им в трудовия пазар.

Дигитализация на институциите и службите на пазара на труда:

1. Цифрова трансформация на институциите и службите на пазара на труда, включваща и въвеждането на нови дигитални инструменти и услуги.

2. Обучения за работа с веб-базирано приложение „Професионален компас“, дигитална платформа „Лаборатория за съвпадения“ и „Езеро от данни“ за участниците на пазара на труда.

3. Изграждане на ефективни системи за обмен на информация и свързаност между институциите МТСП, АЗ, АСП, МОН, НАПОО, НСИ, НОИ, ИА ГИТ, АХУ, НАП, АКСУ и др. по въпроси, свързани с пазара на труда, в т.ч. чрез системи за електронен обмен на данни. Подобряване на системата за разпространение на информация и комуникация между структурните звена с цел повишаване качеството на предоставените услуги.

Мерки за насърчаване на мобилността на работната сила:

1. Разработване и внедряване на иновативни мерки, които подпомагат трудовата мобилност, с цел осигуряване достъпа до заетост на лица от отдалечени региони.

2. Предоставяне на посреднически и подкрепящи услуги за търсещите работа лица и работодатели за транснационална мобилност, включително за чиракуване и стажуване, организиране и участие в информационни събития, трудови борси и др. в България и останалите страни от мрежата EURES.

3. Предоставяне на услуги за достъп до пазара на труда на търсещи работа лица, кандидатстващи за работа в България, с цел привличане на работна сила в България със съответните трудови характеристики.

4. Въвеждане на изкуствен интелект в помощ на предоставяните посреднически услуги, чрез който да се определят алтернативи за възможностите за заетост на дадения човек в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план. Изграждане на капацитет на службите за прилагане на изкуствен интелект в трудовото посредничество.

Подобряване на ефективността на политиката и услугите на пазара на труда:

1. Изграждане на капацитет за оценка на ефективността и ефикасността на предлаганите услуги на пазара на труда.

2. Реализиране на съвместни дейности на социалните партньори с цел укрепване на социалния диалог на всички равнища в контекста на Европейския стълб на социалните права. Повишаване на капацитета и експертизата на социалните партньори с оглед включването им във всички етапи на цикъла на Европейския семестър и развитието на нови индустриални отношения в контекста на Индустрия 4.0.

3. Прилагане на ефективни модели на най-добри практики относно начините за задържане и привличане на таланти от и към страната.

4. Създаване на център за валидиране /сертифициране/ на неформално и информално придобити умения и компетентности извън съществуващите в сферата на формалното образование.

5. Създаване на тристранни секторни фондове за квалификация и преквалификация на работната сила.

Целеви групи:

- служители в институции и администрации;
- работещи в сферата на пазара на труда;
- безработни;
- търсещи работа лица;
- неактивни и други.

Бюджет: 63 513 420 евро (евродял)

СЦ 3: Насърчаване на балансирано участие на половете на пазара на труда, на равни условия на труд и на равновесие между професионалния и личния живот, включително чрез финансово достъпни грижи за деца и зависими лица:

Насърчаване на балансираното участие на пазара на труда на жените и мъжете:

1. Подкрепа и насърчаване използването на гъвкави форми на работа и въвеждането на иновативни форми на организация на труда с оглед осигуряване на достъп до равни условия на труд.
2. Мерки за професионално ориентиране и насърчаване придобиването на квалификация и участието на жените в технологичните и дигитално-базираните индустрии.
3. Насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете, недискриминацията и ненасилието на работното място в корпоративните/бизнес политики на предприятията и организациите и взаимодействие с други заинтересовани страни.

Активиране участието на пазара на труда на лицата, полагащи грижи за деца или други зависими от грижи лица:

1. Осигуряване на по-добър баланс между професионален и личен живот, включително чрез услуги и улесняване достъпа до заетост, ре/интеграция на пазара на труда на лица, полагащи грижи за зависими членове на семейства.
2. Практики, насърчаващи професионалната и географската мобилност на родителите.
3. Насърчаване на участието на жените на пазара на труда чрез комплексни мерки, вкл. улесняване на достъпа до услуги за отглеждане и грижи за деца.
4. Практики за подкрепа на самотните и многодетни родители и улесняване достъпа им до пазара на труда и кариерното им развитие, вкл. чрез предоставяне на грижи за деца.

Целеви групи:

- работодатели;
- безработни лица;
- търсещи работа лица;
- неактивни;
- лица, полагащи грижа за зависим член от семейството;
- лица в риск и техните семейства;
- зависими членове на семейства.

Териториални инструменти:

Реализацията на мерките по тази специфична цел включва изпълнение чрез инструмента Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ), който се прилага във всеки от шестте района от ниво 2.

Мерките за ИТИ по тази специфична цел могат да включват: Осигуряване на по-добър баланс между професионалния и личния живот, включително чрез гъвкави форми на работа и иновативни форми на организация на труда, достъп до грижи за деца и до услуги за други зависими членове на семейството.

Бюджет: 20 433 177 евро (евродял)

СЦ 4 : Насърчаване на адаптирането на работниците, предприятията и предприемачите към промените, на активен живот за възрастните хора и остаряване в добро здраве, както и на здравословна и добре приспособена работна среда, която отчита рисковете за здравето:

По-добра адаптация на предприятията и работещите към промените и подобряване на работната среда:

1. Адаптиране на работната среда за справяне с рисковете за здравето.
2. Адаптиране на работниците, предприятията и предприемачите към предизвикателствата на криза/ пандемии.
3. Апробиране и въвеждане на превантивни мерки, вкл. чрез повишаване на квалификацията и преквалификация на заети лица в риск от загуба на работа вследствие на реструктуриране на икономиката (в резултат от глобализация, въвеждане на нови технологии, закриване на неекологични производства, пандемии, климатичните преходи и др.), вкл. придобиването на „зелени“ умения.
4. Разработване и реализиране на секторни и регионални стратегии, програми и модели за адаптация към промените и развитие на човешките ресурси по сектори и региони, вкл. фондове и клъстери за развитие на умения на работната сила.
5. Внедряване на системи за изследване и оптимизация на работните процеси и повишаване на организационната и екипна ефективност.
6. Прилагане на секторни, регионални и фирмени стратегии и мерки за управление във връзка с възрастта (активно остаряване). Повишаване на осведомеността и разбирането за предизвикателствата и възможностите, произтичащи от демографските промени. Осигуряване и поддържане на здравословна, безопасна и продуктивна работна среда, съобразена с възрастовите потребности на работната сила. Насърчаване на иновативни подходи за участие на възрастните в съвременните работни процеси и да поддържат своите умения, продуктивност и работоспособност.
7. Апробиране и прилагане на инструменти, модели и програми за изследване и управление на стреса на работното място и за превенция и профилактика на прегряването в работата /“бърнаут“/.
8. Апробиране и прилагане на инструменти и модели за адаптиране на работните места и организацията на процесите към хора с хронични заболявания и трайни увреждания.

9. Прилагане на мерки за подкрепа на трудовата мобилност като допълващи към мерките за подпомагане активното участие на пазара на труда.
10. Подкрепа на работодателите да подобряват работната среда, да въвеждат гъвкави и/или иновативни форми на организация на работното време, вкл. за работещите над 54 г.
11. Обучение на работодателите в подкрепа на развитие на дейности за корпоративна социална отговорност.
12. Изследване и прилагане на мерки за подпомагане на предприятия, работодатели и служители за преодоляване на предизвикателствата на новите и нетипични форми на заетост, за осигуряване на благоприятни условия на труд и за повишаване на привлекателността на новите професии.
13. Подобряване на капацитета на социалните партньори и подкрепа за съвместни дейности за провеждане на социален диалог и постигане на договорености на национално и секторно ниво по въпроси, насочени към подобряване на условията и организацията на труд, колективно трудов договаряне и адаптирането на предприятията и работниците към промените.
14. Мерки за насърчаване участието на комитетите и групите по условия на труд (КУТ и ГУТ) и представителите на работниците и служителите по информиране и консултиране за превенция и преодоляване на последиците от епидемии, както и за подобряване условията на труд и работната среда в предприятията.

Мерки за активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве (изпълняват се чрез подходите ИТИ и ВОМР):

1. Мерки за насърчаване на възрастните хора за по-дълго участие на пазара на труда (мотивиране за работа, разясняване на възможностите за различни форми на труд, подпомагане за започване на надомна работа или работа от разстояние и др.), насочване към работодатели и помощ при кандидатстване за работа и др.
2. Активизиране на възрастните хора чрез насърчаване на активно социално поведение и доброволчество, включване в различни форми на участие в местни инициативи и инициативи за взаимопомощ.
3. Мерки за осигуряване опазване на здравето чрез превенция на заболяванията и грижа за здравето, в т.ч. провеждане на информационни събития, обучение по първа помощ, бедствена готовност, психо-социална подкрепа и др., вкл. с активното участие на самите възрастни хора в организацията и провеждането.

Целеви групи:

- работодатели;
- възрастни лица;
- заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети.

Териториални инструменти:

Мерките за ИТИ по тази специфична цел могат да включват:

- Адаптиране на работната среда за справяне с рисковете за здравето. Осигуряване на здравословна, безопасна и продуктивна работна среда, съобразена с възрастовите потребности на работещите и с новите предизвикателства;
- Адаптиране на предприятията и работещите към промените на икономическата среда, вкл. реакции при криза;
- Практики, насърчаващи професионалната и географската мобилност. Осигуряване на възможности за транспортиране на работещите от/до населени места, в които липсва ежедневен обществен транспорт.

Мерките за активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве ще се изпълняват чрез подходите ИТИ и WOMP.

Бюджет: 82 690 163 евро (евродял).

СЦ 5: Насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид предприемаческите и цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения в зависимост от нуждите на пазара, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност:

Примерни дейности за подкрепа на преодоляването на дисбаланса между наличните и необходимите за работодателите умения:

1. Предоставяне на подкрепа за професионално развитие и гъвкави възможности за обучение и преквалификация на служители, включително обучение на работното място.
2. Валидиране на знания, умения и компетенции, постигнати чрез неформално и самостоятелно обучение, вкл. ключови компетенции и други „меки“ умения.
3. Инвестиране в умения, съобразени с нуждите на пазара на труда, с фокус върху общи и специфични цифрови умения и „зелени“ умения.
4. Мерки за обучение за намаляване на разликите в компетенциите между различните възрастови групи по отношение на ИКТ умения и STEM умения.
5. За управленски персонал на различни нива - обучение за придобиване на бизнес умения за оперативно управление, организация и оптимизация на бизнес процеси, финанси, маркетинг и продажби на иновативни продукти, в контекста на кръговата икономика и зеления преход, въвеждането на нисковъглеродни, ресурсно ефективни и безотпадни процеси и технологии, както и лидерство и екипно управление на човешките ресурси.
6. Подобряване на капацитета на социалните партньори и подкрепа за съвместни дейности за реализирането на социален диалог и постигане на договорености на национално и секторно ниво чрез реализиране на дейности по въпроси, свързани с процесите на учене през целия живот, въвеждане на нови форми и методи на обучение; преодоляване на дисбалансите между наличните и необходимите за работодателите умения, в т.ч. дигитални; разработване на нови програми за обучение в областта на кръговата икономика и „зеления“ преход.

7. Създаване, тестване и внедряване на инструменти и модели на секторно и фирмено ниво за стратегическа оценка на потребностите от работна сила, в т.ч. от нови умения и квалификации. Инструменти за изследване и оценка на качествата и стратегическия потенциал на човешкия капитал по сектори и региони.

Примерни дейности за развитие и насърчаване процесите по учене през целия живот:

1. Подкрепа за създаване на благоприятна среда за учене през целия живот в предприятията и реализация на стратегии за учене през целия живот за работната сила.
2. Осигуряване на използването на гъвкави и достъпни форми на учене, вкл. специално разработени спрямо характеристиките на целевите групи, иновативни методи за учене, модулни форми и електронни инструменти и ресурси за учене.
3. Подкрепящи дейности за професионално ориентиране и консултиране на заети лица.
4. Подкрепящи дейности по насърчаване на професионалната мобилност за подкрепа на участието на целевите групи в обучения и дейности за учене през целия живот.
5. Внедряване на инструменти и механизми за учене през целия живот: трипартитни секторни фондове за квалификация и преквалификация и въвеждане на индивидуални сметки за обучение.

Дейности за подкрепа на човешките ресурси в сферата на здравеопазването:

1. Мерки за повишаване на компетенциите и уменията на медицински и не-медицински специалисти от сферата на здравеопазването чрез обучения по специфични проблеми и/или на целеви групи (напр. на персонала в областта на спешната, психиатричната, педиатричната и първичната здравна помощ; по въпросите на дългосрочните здравни грижи и др.).
2. Подкрепа за повишаване на професионалния капацитет на обучаващите се специализанти в системата на здравеопазването.
3. Насърчаване на професионалната мобилност на лекари, медицински сестри и на лица с придобита специалност в системата на здравеопазването за започване на работа в райони с установен недостиг на съответния вид специалисти и достъп до здравни грижи – в отдалечени и труднодостъпни райони за предоставяне на първична медицинска помощ или в болници извън областните градове с дефицити на здравни специалисти.

Целева група:

- заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети лица;
- работодатели.

Териториални инструменти:

Реализацията на мерките по тази специфична цел включва изпълнение чрез инструмента Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ), който се прилага във всеки от шестте района от ниво 2.

Мерките за ИТИ по тази специфична цел могат да бъдат насочени към повишаването на квалификацията, уменията и компетентностите на заетите спрямо нуждите на бизнеса на територията на съответния район от ниво 2, както и професионалната и географска мобилност на работещите.

Бюджет: 171 619 588 евро (евродял)

Приоритет 2 „Социално включване и равни възможности“:

Действия за подкрепа в рамките на 3 специфични цели (СЦ), както следва:

СЦ 1: Поощряване на активното приобщаване с оглед на насърчаването на равните възможности, недискриминацията и активното участие и по-добрата пригодност за работа, по-специално за групите в неравностойно положение:

Примерни дейности:

1. Мерки за активно включване с цел подобряване на пригодността за заетост и достъпа до пазара на труда на хора в неравностойно положение, чрез интегрирана подкрепа и индивидуализиран подход:
  - Подкрепа за достъп и включване в заетост - квалификация, преквалификация, услуги от типа „на едно гише“, като напр. информиране, консултиране и др. в търсене на възможност за социалното включване и осигуряване на заетост на лицата в неравностойно положение при прилагане на индивидуален подход.
  - Достъп до и предоставяне на социални услуги и интегрирани здравно-социални услуги, дейности за достъп до здравеопазване и др. на лицата в неравностойно положение с оглед улесняване достъпа им до заетост.
2. Подкрепящи мерки за активиране, професионално ориентиране, кариерно консултиране и психологическа или друг вид подкрепа за хора в неравностойно положение и според техните индивидуални нужди.
3. Специализирани подкрепящи мерки на работните места за лица в неравностойно положение, чрез компенсация в случаите на по-ниска производителност на труда и/или изключително натоварване на работодателя, вкл. менторство, наставничество на работното място, предоставяне на средства за адаптивност и други с оглед постигане на устойчивост на заетостта на лицето.
4. Промяна на нагласите на работодателите за работа с лица в неравностойно положение с фокус върху хората с увреждания, чрез информационни кампании, насърчаващи възможностите за заетост на хората в неравностойно положение, тяхната пригодност за заетост и компетенциите им за активното участие в работния процес.

Целеви групи: Лица в неравностойно положение и техните семейства.

Териториални инструменти:

Реализацията на мерките по тази специфична цел включва изпълнение чрез инструмента Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ), който се прилага във всеки от шестте района от ниво 2. Мерките за ИТИ по тази специфична цел следва да осигуряват:

- Активно приобщаване с цел подобряване на пригодността за заетост на лица в неравностойно положение;
- Интегрирана подкрепа (посредничество за заетост, квалификация, преквалификация, дейности за достъп до социални услуги и интегрирани здравно-социални услуги, образование и здравеопазване) с цел подобряване на пригодността за заетост на лица в неравностойно положение и техните семейства;
- Специализирани подкрепящи мерки на работните места за хората в неравностойно положение.

Бюджет: 114 440 128 евро (евродял)

СЦ 2: Насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализираните общности като ромите:

Примерни дейности в подкрепа за подобряване достъпа до заетост, умения и квалификация:

1. Подкрепа за дейности в общността за идентифициране, мотивиране и активиране на безработни лица, вкл. дълготрайни безработни за участието им на пазара на труда, включително регистрация в Бюрата по труда.
2. Оценка на възможностите и стимулиране на неактивни лица за интеграция на пазара на труда, регистрация в Бюрата по труда.
3. Подкрепа за заетост на безработни и неактивни лица, вкл. субсидирана заетост с оглед устойчивата им интеграция на пазара на труда. Предоставяне на обучения, включително обучение чрез работа, чиракуване, професионална квалификация и ключови компетентности.
4. Целенасочени мерки за младежи - наемане на първа работа, стажуване, чиракуване, субсидирана заетост, обучение по време на работа, развитие на умения, менторство, придобиване на професионална квалификация, повишаване на дигиталните умения, др.
5. Предоставяне на трудово консултиране, трудова медиация и професионално ориентиране. Обучения за придобиване на базови, вкл. „меки“ умения, които не са обвързани с придобиване на квалификация, с цел включване на пазара на труда на лица с начално или без образование и с ниска грамотност. Развитие на социални умения и граждански компетенции.
6. Подкрепа на самотните и многодетни родители и улесняване достъпа им до услуги, вкл. и до пазара на труда и кариерното им развитие.

7. Мотивационни дейности в общността за активно участие на пазара на труда, улесняване достъпа до образованието и квалификацията (с акцент върху ромските жени).

8. Подкрепа за семействата на маргинализирани общности за подобряване на финансовата им грамотност, вкл. чрез обучителни мерки и информираност и развитие на по-добри умения за вземане на решения и планиране като част от мерките за овластяване и финансово приобщаване.

Примерни дейности в областта на социалното включване и достъп до здравеопазване:

1. Предоставяне на услуги и интегрирани здравно-социални услуги за семейства с деца, вкл. с увреждания, чрез интегрирани услуги като семейно консултиране, семейно планиране и отговорно родителство, услуги за ранно детско развитие, формиране на родителски умения; превенция на изоставянето на деца и други.

2. Предоставяне на подкрепа с цел подобряване достъпа до здравни услуги и обществено здравеопазване на лица, намиращи се в ситуация на бедност и социална уязвимост. Развитие на здравната и социална медиация.

3. Здравна профилактика и превенция, информираност за здравното обслужване на гражданите и достъпа до здравни грижи, включително популяризиране на здравната култура и ваксинопрофилактиката, особено в случаи на епидемии и / или пандемии. Информираниост относно имунизационния календар.

4. Мерки за повишаване на здравната култура по отношение на репродуктивно здраве на жените, превенция на болести при децата и социално-значими болести при възрастните, необходимостта от профилактика на здравето.

5. Достъп до социални и интегрирани здравно-социални услуги в общността и в домашна среда за хора с увреждания и техните семейства, вкл. деца, възрастни хора в невъзможност за самообслужване и други уязвими групи.

Примерни дейности срещу дискриминацията и за преодоляване на негативните стереотипи и нагласи в общностите:

1. Повишаване на информираността за бедността като фактор за появата на негативни социални явления и етническата хетерогенност на зоните с концентрация на бедност. Мерки за предотвратяване на механизмите, чрез които бедността се предава от поколение на поколение и подкрепа на ромските деца и техните семейства.

2. Подкрепа за борба с дискриминацията, създаване на толерантност и благоприятна обществена среда за равнопоставеност, социално включване и възможности за участие на маргинализираните общности и лица, живеещи в бедност– напр. мерки за преодоляване на стереотипи и дискриминационни практики с респект към различието, ограничаване на езика на омразата и подкрепа за защита на основни човешки права и достойнство, насърчаване на мулти-културните дейности и на положителните примери

и ролеви модели с постижения в работата, образованието, общественото положение и др., мерки за преодоляване на ограничителните патриархални стереотипи.

3. Мерки за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията на местните общности при жилищното настаняване на маргинализираните общности.

4. Кампании в общността за преодоляване на патриархалните стереотипи, които ограничават заетостта и реализацията на ромските жени, включително назначаване на общностни медиатори. Преодоляване на домашното насилие, ранните бракове и други патриархални практики на контрол и насилие

Целеви групи:

- лица, представители на маргинализираните общности като ромите;
- уязвими групи;
- деца в нужда.

Териториални инструменти:

Реализацията на дейностите включва изпълнение както на национално ниво, така и чрез териториални инструменти:

- Подходът „Интегрирани териториални инвестиции“ (ИТИ), който се прилага във всеки от шестте района от ниво 2;

- Подходът „Водено от общностите местно развитие“ (ВОМР), приложим на територията на избрани местни инициативни групи, при условие че финансираните операции са част от мерките на техните многофондови стратегии за ВОМР, одобрени за финансиране от ПРЧР 2021-2027 чрез процедура за подбор на национално ниво.

Бюджет: 79 001 351 евро (евродял).

СЦ 3: Подобряване на равния и навременен достъп до качествени и устойчиви услуги на достъпна цена, включително услуги, които стимулират достъпа до жилищно настаняване и ориентирани към индивида грижи, включително здравеопазване; модернизиране на системите за социална закрила, включително насърчаване на достъпа до социална закрила, като се обръща особено внимание на децата и групите в неравностойно положение; подобряване на достъпността, включително за хората с увреждания, ефективността и устойчивостта на системите за здравеопазване и на услугите за полагане на дългосрочни грижи:

Примерни дейности:

1. Осигуряване на достъп до дългосрочни грижи и грижи, ориентирани към човека:

- Подкрепа на процеса на деинституционализация на грижата за хората с увреждания чрез закриване на специализираните институции за хора с увреждания и създаване на социални и интегрирани здравно-социални услуги, включително и подкрепящи услуги, услуги за дневна грижа, услуги за резидентна грижа, подкрепа на мерки за превенция на институционализацията и други;

- Услуги за спешно осигуряване на подкрепа в случай на кризисна ситуация с цел предоставяне на най-подходящата подкрепа, според индивидуалните нужди на целевата група;
- Осигуряване на подкрепа на процеса за реформиране на Домовете за стари хора и предоставяне на социални услуги за резидентна грижа за възрастни.

2. Предоставяне на подкрепа в семейството и общността, чрез превантивни и подкрепящи услуги за деца, възрастни и групи в неравностойно положение

- Развитие на услуги за мобилна превантивна общностна работа, включително работа в маргинализирани общности;
- Създаване на общодостъпни социални услуги за информиране, консултиране и обучение за реализиране на социални права и за развиване на умения; развитие на застъпничеството и посредничество;
- Създаване и осигуряване на социални и интегрирани здравно-социални услуги в домашна среда и в общността за хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване и грижи, ориентирани към човека;
- Подкрепа за преодоляване бариерите пред достъпността до услуги на хората в неравностойно положение и лицата с увреждания чрез подобряване на комуникацията и достъп до информация, дигитализация на процесите и др.;
- Създаване на услуги за подкрепа и обучение на членове на семейството, които полагат неформална грижа в домашна среда за лица с трайни увреждания и за лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване;
- Разширяване на мрежата от услуги за ранно детско развитие – формиране на родителски умения; консултиране и подкрепа на родители по въпросите на ранното детско развитие и отглеждането на деца; превенция на изоставянето на деца и други подкрепящи услуги в контекста на Европейска гаранция за детето; подкрепа за достъп до здравни грижи и промоция на здравето чрез подпомагане консултирането на детското здраве и дейности по превенция;
- Развитие на услуги за ранна интервенция на уврежданията за деца;
- Подкрепа за процеса по предоставяне на превантивни и подкрепящи услуги в общността за деца и младежи – развитие на услуги за превенция и реинтеграция, реализиране на дейности за превенция на възпроизвеждането на институционалния модел на грижа и повишаване на качеството и ефективността на услугите за подкрепа на децата и техните семейства, интегрирано предоставяне на междусекторни услуги, подкрепа и обучения за придобиване на социални умения на младежи напускащи системата за грижа и подготовката им за пазара на труда, както и създаване на услуги за осигуряване на подкрепа на бездомни лица;
- Подкрепа и превенция на жертви на насилие, в т.ч. домашното насилие, и жертви на трафик.

3. Модернизирание на системите за социална закрила и повишаване ефективността на системите за здравеопазване

3.1. Мерки в подкрепа на системите за социална закрила:

- Разработване на механизми за подпомагане на социално уязвимите групи за достъп до услуги във връзка с цифровизацията и бъдещи подходи за предоставяне на информация и услуги;
- Повишаването на квалификацията, преквалификацията и развитие на умения на заетите лица; привличане на кадри и наставничество за новоназначени специалисти в системата за социална закрила;
- Обучения и супервизия на специалисти, предоставящи социални и интегрирани здравно-социални услуги и на общински служители по стандартите и критериите за качество на социалните услуги, вкл. в сферата на закрилата на детето. Обучения за служители за планиране и насочването за ползване на социални услуги;
- Подкрепа за анализиране и планиране на социалните и интегрираните здравно-социални услуги, вкл. и за разработване на програми за развитие на качеството на социалните услуги и тяхното предоставяне;
- -Подкрепа на специалистите, предоставящи социални и интегрирани здравно-социални услуги в контекста на цифровизация на работните процеси, дигитализация на услуги, включително телеасистенция, въвеждане на различни форми на електронни инструменти и ресурси, информационна свързаност между системите за социална закрила;
- Междуинституционално взаимодействие, вкл. и по отношение оказване на съдействие при предоставянето на социални услуги и ползването на резидентна грижа от лица, поставени под пълно запрещение;
- Специфични обучения за служители за умения за работа с „трудни клиенти“, вкл. работа с маргинализирани общности и респект към различията. Специализирани обучения на социални работници от отделите за закрила на детето и специалисти от социалните услуги за ранното детско развитие и ранната интервенция, превенцията и реинтеграцията.
- Разработване на инструментариум за измерване на ефективността на социалната система, качеството и удовлетвореността на потребностите.
- Подобряване на координацията между органите за закрила на детето на всички нива при работа с деца, жертви на насилие или в риск от насилие.
- Планиране, управление и адаптиране на политиките в сферата на социалното включване и социалната икономика;
- Мониторинг и оценка на ефективността и ефикасността на политиките в сферата на социалното включване и социалната икономика;

3.2. Повишаване ефективността на системите за здравеопазване чрез мерки за подобрен достъп:

- Промотивни, профилактични и превантивни дейности за насърчаване на достъпа до грижи за майки и деца, вкл. чрез здравни информационни кампании.
- Превантивни дейности и профилактика със специален акцент върху отдалечените райони и уязвимите групи, вкл. ромите.

- Организиране на национални кампании за насърчаване на ваксинациите и имунизациите.
- Реализиране на информационни кампании за превенция и контрол на социално значими заболявания и превенция на риска.
- Създаване на информационна свързаност между системите за социална закрила, включително и чрез повишаване ефективността на системите за здравеопазване.

Целеви групи:

- лица в неравностойно положение и техните семейства, възрастни и хора с увреждания, вкл. деца с увреждания;
- деца в нужда и техните семейства;
- деца, младежи и възрастни, включително с увреждания, ползващи социални услуги и техните семейства;
- бенефициенти на Програмата за храни и основно материално подпомагане 2021-2027;
- служители на доставчици на социални и интегрирани здравно-социални услуги; лица, заети в услуги в резидентна грижа;
- служители от институции/организации/администрации, ангажирани с политиките в социалната сфера.

Териториални инструменти:

Реализацията на дейностите за постигане на целта включва изпълнение чрез териториалния инструмент ИТИ, на територията на цялата страна, по региони за планиране от ниво 2.

Мерките за ИТИ по тази специфична цел следва да бъдат насочени към предоставянето на равния и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги за социално уязвими групи. Мерките могат да бъдат:

- Социални и интегрирани здравно-социални услуги в общността или в домашна среда за деца, хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване;
- Мерки, осигуряващи интегрирана подкрепа в полагането на грижите в ранна детска възраст на родителите на деца с увреждания;
- Подкрепа за семействата и лицата, които полагат грижа в домашна среда за пълнолетни лица с увреждания в невъзможност за самообслужване;
- Мерки за предоставяне на услуги за лица, пострадали от насилие, вкл. превенция.

Мерките от ПРЧР за дългосрочната грижа за възрастни хора /деинституционализация/ не са част от подкрепата по подхода ИТИ.

Бюджет: 393 417 924 евро (евродял).

Приоритет 3 „Насърчаване на младежката заетост“:

Интервенции в рамките на една Специфична цел (СЦ).

СЦ: Подобряване на достъпа до трудова заетост и мерки за активизиране за всички лица, търсещи работа, и най-вече за младите хора, по-специално чрез изпълнението на гаранцията за младежта, за дългосрочно безработните и групите в неравностойно положение на пазара на труда и за неактивните лица, както и чрез насърчаване на самостоятелната заетост и социалната икономика:

Идентифициране, информиране и мотивиране на неактивни младежи:

- Идентифициране, активизиране и мотивиране на младите хора от групата NEETs за включване на пазара на труда, вкл. регистрация в Бюрото по труда.
- Дейности в общността за активизиране и мотивиране на NEETs от маргинализирани общности за участие в образование, обучение или заетост.
- Организиране на събития, кампании, вкл. в социалните мрежи, трудови борси, работилници за търсене на работа, формиране на мобилни екипи с цел информиране, активизиране и установяване на връзки с млади хора от групата на NEETs, вкл. чрез младежки медиатори.
- Тестване на нови модели за активизиране и професионална интеграция на неактивни и/или отпаднали млади хора, вкл. чрез възможности за създаване на интеграционни центрове (на принципа „услуги на едно гише“).

Насочване и подготовка за заетост, обучения:

- Оценка на способностите, профилиране, идентифициране на потребностите, професионално ориентиране, психологическа подкрепа, консултиране за заетост и кариерно ориентиране за придобиване на активно поведение на пазара на труда.
- Подобряване на конкурентоспособността на младежите, вкл. от уязвима група на пазара на труда чрез повишаване на уменията, компетентностите и професионалната квалификация. Предоставяне на интегрирани пакети за обучение за младежи, с фокус върху отпадащи от училище и NEETs.
- Валидиране на умения, придобити по неформален и информален начин извън сферата на формалното образование.
- Придобиване и надграждане на цифрови умения и компетенции; преквалификация и обучение за работа със специфичен софтуер, програмни продукти, тестване на софтуер, управление на бази данни и др.
- Обучение за придобиване на основни умения по различни професии, които не са свързани с придобиването на квалификации, с цел включване на пазара на труда на млади хора с основно или без образование и ниска грамотност.
- Обучения за придобиване и развитие на умения и компетенции, необходими във връзка с бъдещето на работата (тип „меки умения“) - организационни умения, вкл. работа в екип, дигитални умения, STEM, трансверсални умения, умения за решаване на проблеми, за учене, за управление на времето и др.

Подкрепа за заетост и първа работа:

- Включване на безработни младежи в стажове и работа с обучение на работното място.
- Предоставяне на субсидирана заетост, включително за първа работа с цел устойчива интеграция на пазара на труда.
- Предоставяне на стимули за започване на работа в сектори с непривлекателни професии, вкл. в социалната сфера.
- Подкрепа за предоставянето на наставничество при наемане на т.нар. „пригодени“ работни места (job carving) на групи в неравностойно положение, засилване на ролята на работодателя, наставника и учителя на работното място.
- Участие на младите хора в обучения, специфични за работните места.
- Предоставяне на подкрепа за насърчаване на трудовата мобилност на младите хора.

Целеви групи:

- безработни младежи, вкл. продължително безработни, и младежи с основно и по-ниско образование и без квалификация;
- неактивни младежи и младежи NEETs;
- търсещи работа младежи.

Териториални инструменти:

Реализацията на дейностите включва изпълнение чрез териториални инструменти:

- Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ), които се прилага във всеки от шестте района от ниво 2;
- Подходът „Водено от общностите местно развитие“ (ВОМР), приложим на територията на избрани местни инициативни групи, при условие че финансираните операции са част от мерките на техните многофондови стратегии за ВОМР, одобрени за финансиране от ПРЧР 2021-2027 чрез процедура за подбор на национално ниво и отчитащи местни специфики.

По тази специфична цел ПРЧР може да подкрепи примерни мерки за ИТИ и ВОМР, насочени към:

- Активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни младежи, в т.ч. продължително безработните и NEETs;
- Подобряване конкурентоспособността на младежите като уязвима група на пазара на труда чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката;
- Целенасочена подкрепа за осигуряване на заетост за младежите, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, стажове, обучение на работното място.

Бюджет: 315 024 089 евро (евродял).

Приоритет 4 „Социални иновации“:

Интервенции в рамките на 2 Специфични цели (СЦ).

СЦ 1: Подобряване на достъпа до трудова заетост и мерки за активизиране за всички лица, търсеци работа, и най-вече за младите хора, по-специално чрез изпълнението на гаранцията за младежта, за дългосрочно безработните и групите в неравностойно положение на пазара на труда и за неактивните лица, както и чрез насърчаване на самостоятелната заетост и социалната икономика:

Примерни дейности:

1. Разработване на иновативни идеи за практики, продукти, услуги и модели, отговарящи на социалните нужди и създаване на нови социални взаимоотношения в сферата на политиката на пазара на труда. Пилотно прилагане на разработените иновативни подходи и модели.
2. Провеждане на социални експерименти чрез адаптиране и/или валидиране на иновативни модели, практики, услуги и продукти в сферата на пазара на труда.
3. Подкрепа за по-мощно прилагане на разработени социални иновации, които са апробирани чрез социално експериментирание в сферата на политиката на пазара на труда.
4. Прилагане на иновативни практики и модели за интеграция на пазара на труда на „трудни клиенти“.
5. Внедряване на социални иновации във връзка с въвеждането на новите форми на заетост и оптимизация на работните процеси.
6. Създаване и развитие на социални иновации в контекста на корпоративната социална отговорност.
7. Прилагане на нови подходи за качествени и устойчиви „зелени“ и „бели“ работни места, вкл. и в областта на ИКТ.
8. Тестване на нови подходи за насърчаване на вътрешната трудова мобилност.
9. Стимулиране на иновативни дейности за създаване и повишаване конкурентоспособността на социалните предприятия.
10. Дейности за оценка на постигнатите резултати от гледна точка на приложимостта на иновативните елементи.
11. Стимулиране на изграждане на капацитет по иновативен начин за предоставяне на по-добри консултантски услуги на целевите групи в областта на „зеления“ растеж и с оглед смекчаване и адаптиране към изменението на климата и за интегриране на климатични политики и стратегии на всички нива на публичната администрация, според случая, вкл. чрез обучение.

Целеви групи:

- неактивни и безработни лица, вкл. продължително безработни;
- младежи;
- маргинализирани общности като ромите;
- лица в неравностойно положение;
- лица, заети в организации, субекти на социалната и солидарна икономика;
- заети лица, вкл. самонаети.

Бюджет: 7 654 033 евро (евродял).

СЦ 2: Подобряване на равния и навременен достъп до качествени и устойчиви услуги на достъпна цена, включително услуги, които стимулират достъпа до жилищно настаняване и ориентирани към индивида грижи, включително здравеопазване; модернизиране на системите за социална закрила, включително насърчаване на достъпа до социална закрила, като се обръща особено внимание на децата и групите в неравностойно положение; подобряване на достъпността, включително за хората с увреждания, ефективността и устойчивостта на системите за здравеопазване и на услугите за полагане на дългосрочни грижи:

Примерни дейности:

1. Разработване на иновативни идеи за практики, продукти, услуги и модели, отговарящи на социалните нужди и създаване на нови социални взаимоотношения в сферата на социалното включване.
2. Провеждане на социални експерименти чрез адаптиране и/или валидиране на иновативни модели, практики, услуги и продукти.
3. Въвеждане на иновативни инструменти и модели при предоставянето на грижи услуги за уязвими групи.
4. Апробиране и прилагане на иновативни услуги в домашна среда и в общността за хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване и грижи, ориентирани към човека.
5. Модернизиране на системите за социална закрила, включително насърчаване на достъпа до социална закрила, подобряване на достъпността на хората с увреждания и повишаване на ефективността на системата за социални услуги/социални грижи чрез прилагане на социални иновации.
6. Подкрепа за по-мощно прилагане на разработени социални иновации, които са апробирани чрез социално експериментирание в сферата на социалното включване.

Целеви групи:

- лица в неравностойно положение и техните семейства;
- деца в нужда и техните семейства;
- деца, младежи и възрастни, включително с увреждания, ползващи социални услуги и техните семейства;
- служители на доставчици на социални и интегрирани здравно-социални услуги; лица, заети в услуги в резидентна грижа; други заети лица, имащи отношение към системата за социална закрила.

Бюджет: 2 060 663 евро (евродял).

Приоритет „Техническа помощ“ :

Примерни допустими дейности, групирани по основни направления:

1. Подкрепа за ефективното и ефикасно управление на ПРЧР, в това число, но не само:

- Финансиране на разходите, формиращи възнагражденията и осигурителните вноски по закон на служителите на Управляващия орган на ПРЧР;
- Провеждане и участие в обучения, работни посещения, стажове, семинари, обмяна на опит и др. присъствени и онлайн форми, с цел поддържане на високи нива на компетентност на служителите, които да гарантират ефективно изпълнение на задълженията по управление на програмата;
- Осигуряване на материална, техническа, логистична и технологична подкрепа на всички структури на Управляващия орган;
- Подпомагане капацитета на Управляващия орган чрез осигуряване на допълнителни услуги и експертиза в сферата на информационните технологии, държавни помощи, финансови инструменти, юридически услуги и др.;
- Осигуряване функционирането на Комитета за наблюдение (КН) чрез организиране и подпомагане работата на КН в хода на изпълнение на ПРЧР и обезпечаване провеждането на заседанията на КН;
- Други дейности, свързани с осигуряване на ефективното и ефикасно управление на ПРЧР.

2. Извършване на оценки, проучвания, събиране на данни, в това число, но не само:

- Извършване на оценки, свързани с ефективността, ефикасността, относимостта, съгласуваността, добавената стойност от ЕС, както и въздействието от интервенциите на ПРЧР;
- Набиране, обобщаване и анализ на информация, статистически и социологически данни, подготовка на становища, доклади и документи, провеждане на изследвания и осъществяване на други дейности, насочени към подкрепа на изпълнението на функциите на Управляващия орган.

3. Укрепване на капацитета чрез:

- Подкрепа за повишаване капацитета на служители от администрации/звена, определящи политиките, свързани с целите на ПРЧР;
- Организиране и провеждане на обучения, работни срещи, семинари, кръгли маси и други форми на събития и дейности за повишаване капацитета на бенефициентите, кандидатите за бенефициенти и техните партньори за подготовка на качествени проектни предложения, добро управление на европейските ресурси и изпълнение на заложените цели в приоритетите на Програмата.

4. Осигуряване на публичност на подкрепата от Европейския съюз за България, информация и комуникация на ПРЧР.

Целеви групи:

- Служители на Управляващия орган;
- Служители на администрации/звена, определящи политиките, свързани с целите на ПРЧР;
- Потенциални бенефициенти;
- Бенефициенти;
- Специфични за програмата целеви групи;

- Широка общественост;

- Местна и областна администрация, институции, Управляващи органи, журналисти, представители на неправителствен сектор, професионални и синдикални организации и други заинтересовани лица.

Бюджет: 57 335 000 евро (евродял).

Бюджет на Програмата:

<i>Приоритет</i>	<i>Принос на ЕС (евро)</i>	<i>Национален принос (евро)</i>	<i>Общо (евро)</i>
П1	680 014 523	131 337 272	811 351 795
П2	586 859 403	113 345 393	700 204 796
П3	315 024 089	60 843 414	375 867 503
П4	9 714 696	511 300	10 225 996
ТП	57 335 000	12 526 976	69 861 976
Общо	1 648 947 711	318 564 355	1 967 512 066